

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
אדמו"ר הקוה"ט רבי
ישראל בן אדמו"ר
הקוה"ט רבי ברוך
זצוקללה"ה
בעל ה"אהבת ישראל"
מו"לניצא
נלב"ע ב' סיון תרצ"ו
תנצב"ה

פר' במדבר תשפ"ב

מתורתו ומורשתו של רבינו הגדו"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

בס"ד, גליון מס' 13

פר' במדבר

מעלת הייחוס הוא רק כשהולכים בדרכי האבות

שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפַּחְתָּם לְבֵית אֲבוֹתָם וּגְו'

(במדבר א' ב')

כי אינו דומה רשע בן רשע החוטא לרשע בן צדיק, כי הרשע בן צדיק עונשו מרובה שראה אביו מתנהג בחסידות והוא אין מנהג אבותיו בידו.

ועל זה רמז המדרש, אם יזכו כלומר שילכו בדרכי האבות, אזי הזכרת היחוס "למשפחותם לבית אבותם" יגרום לבחינת "שאו את ראש" על דרך הכתוב "ישא ראשך והשיבך על כנך", כלומר נשיאת ראש והרמת קרנם.

ואם לא יזכו כלומר שלא ילכו בדרכי האבות, אזי הזכרת היחוס "למשפחותם לבית אבותם" יגרום לבחינת "שאו את ראש" על דרך הכתוב "ישא את ראשך מעליך", והיינו קטרוג וכנ"ל. ולכן יש להדבק בדרכי אבות, לזכות להרמת ראש. (ת"ב עמ' ה')

במדרש (במדבר רבה א' י"א) "רומם את ראש גדל את ראש לא נאמר אלא שאו את ראש, כאדם האומר לקוסטינר סב רישיה דפלן, כך נתן רמז, למה שאו את ראש, שאם יזכו יעלו לגדולה כמה דתימא (בראשית מ' י"ג) "ישא פרעה את ראשך והשיבך על כנך", אם לא יזכו ימותו כולם כמה דתימא (שם פסוק י"ט) "ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ".

נראה לפרש שבא לרמז על ענין היחוס, שאם הולכים בדרכי האבות אזי הוא זכות להם ולנו, אך אם אין הולכים בדרכיהם הרי שהזכרת היחוס יכול להיות קטרוג, כדפי' בשל"ה הק' (תורה שבכתב דרך חיים בחוקתי ד"ה וזכרתי) על הפסוק שבתוכחה (ויקרא כ"ו מ"ב) "וזכרתי את בריתי יעקוב וגו'" - "וקבלתי כי אף זה הפסוק הוא מתוכחת מוסר,

פרקי אבות

(פרק ו')

חכמים נוהרו בכבוד התורה ולומדי'

שְׁנוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן הַמְּשֻׁנָּה בְּרוּךְ שֶׁבְּמֵר בָּהֶם וּבְמִשְׁנָתָם

(פ"ו מ"א)

אלא דמכיון שאין הלכה כמו התנא שכנגדו, יש בזה פגיעה קצת בכבודו, ולכן שנה ההלכה בשם "חכמים" שאז אין פגיעה בכבודו שהרי כתיב (שמות כ"ג ב') "אחרי רבים להטות".

וזהו "שנו חכמים בלשון המשנה", מה שלפעמים שנה רבי את דברי המשנה בלשון "חכמים" ולא בשם אומרו, הוא מפני שנוהר בכבוד החכמים, "ברוך שבחר בהם ובמשנתם".

(ת"א עמ' תי"ב, ח"ב עמ' רפ"ה)

הנה ידוע¹ שבכל מקום שרבינו הקדוש רצה לקבוע הלכה כאחד התנאים, כתב שיטתו בשם "חכמים אומרים" אף על פי שאין זה אלא חד תנא ר' מאיר או ר' שמעון וכדומה.

ולכאורה מדוע עשה כן והרי קי"ל "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" (אבות פ"ו מ"ו) ואפילו בספק היו אומרים בשם התנא והאמורא (כגון חולין י"ח ע"ב), ולמה במקום ההלכה סתם ותנא "חכמים" ולא כתב שם אומרו.

¹ עיין חולין (פ"ה ע"א).

"...ואולי אם המצא תמצא איזה דברי אגדה אשר ראוי לאמרם בשבילי, אולי אבנה גם אני בעבורכם..." (שם בהקדמה)

"וזאת באתי לרשום איזה ליקוטים למען ירוץ הקורא, ולאמר בשבילי איזה דבר בכל שבוע..." (קודש היולאים ח"א עמ' ז')

כָּךְ הִיא דְרָכָה שֶׁל תּוֹרָה פֶּת בְּמַלְח תֹּאכַל וּמִים בְּמִשְׁוֹרָה תִּשְׁתֶּה וְעַל הָאָרֶץ תִּישָׁן וְכוּ' אִם אָתָּה עֹשֶׂה כֵן אֲשַׁרְיָךְ וְטוֹב לְךָ אֲשַׁרְיָךְ בְּעוֹלָם הִנֵּה וְטוֹב לְךָ לְעוֹלָם הַבָּא

(פ"ו מ"ד)

מאכל אשר תאכל תהא דעתך על פת במלח ולא לשם תאוה, "ומים במשורה תשתה", בכל משקה אשר תשתה תהא דעתך על מים במשורה שהם קיום הגוף ולא יותר. "ועל הארץ תישן", הגם שיש לך כרים וכסתות תהא דעתך על צורך קיום הגוף כמו הישן על הארץ, ואזי, אף על פי ש"אשריך בעולם הזה" שהשי"ת העניק לך מכל טוב העולם הזה שברא בו בריות טובות ואילנות טובים ליהנות בהן בני אדם, אף על פי כן "וטוב לך לעולם הבא", כי הכל לפי הכוונה.

(ח"א עמ' קפ"ה, קצ"ד)

זה לא יעלה על הדעת שרצונו של השי"ת הוא לבל יהנה האיש הירא שמים מן העולם, והלא את הכל ברא ד' עבור בני ישראל שומרי התורה הק' (כמאמר חז"ל (הו"ד ברש"י בראשית א' א') בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית. ועוד אמרו (שבת ל' ע"ב) כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה). אלא שעבודת האדם היא ליהנות מכל אשר ברא ד' לחיזוק וקיום הגוף ולא לשם תאוה.

וזהו שאמר התנא "כך היא דרכה של תורה", כי כל העולם לא נברא אלא בשביל ישראל שיעסקו בתורה²², "פת במלח תאכל", בכל

מכתבים למערכת

לכבוד מערכת הגליון החשוב "פרי קודש הילולים".

יישר כוחכם על הגליון הנפלא עם דברי תורה מתוקים מדבש ונופת צופים של זקננו הרה"ק רבי הילל זצ"ל, בזכותכם אני זוכה לקיים בקשתו לאמר בשבילו איזה דבר אגדה בשמו שיהיו שפתותיו דובבות בקבר. זכות היא לנו שזכות תורתו וגדולתו תעמוד לנו ולצאצאינו אמן.

בדבר ההערה שכתבתם בגליון האחרון (גליון 12 לפר' בחוקתי) שרבינו מזכיר בספרו כמה פעמים שמי שכל מעשיו לשם שמים גם באכילה ושתייה ושאר ענינים גשמיים נחשב לו כאילו עוסק בתורה, וכותב זאת בשם הרמב"ם, והערתם שברמב"ם לא כתב אלא שגם המעשים הגשמיים נחשבים לו לעבודת ד' ולא שהם כעסק התורה.

ראיתי לש"ב של רבינו ה"ה הרה"ק רבי הילל קולמייער זצ"ל (שעל שניהם יחדיו אמר רבם החת"ס "קודש הילולים" כידוע) שבספרו "שירי משכיל" (כלל ד' פרט ד') כתב וז"ל: "ובזה אפשר לפרש כוונת הכתוב "אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי", דהנה איתא במדרש וז"ל מהו לשמור מזוזות פתחי וכי יש מזוזות בבתי כנסיות, אמר רבי יודן בר סימן מה המזוזה הזו אינה מן הפתח כך לא תהא זז מבתי כנסיות ומבתי מדרשות עכ"ל. והיינו הכוונה כנ"ל שגם בעסקו בעניני עולם הזה מחשבתו אינו נפרדת מבית מדרשו ומבלה זמנו לעסוק בשאר ענינים רק מה שצריך לו כדי שיסתעף מהם לימוד התורה וקיום המצוות ולא יותר, ואז משלם לו הקב"ה שכר לימוד התורה וקיום מצוות על עסקיו בעניני עולם הזה וכו". עכ"ל.

והרי זה כשני נביאים המתנבאים בסגנון אחד.

והחידוש בדברי רבינו ה"ה קודש הילולים" זי"ע, שמביא ראי' לזה מדברי הזוהר הקדוש מרבי שמעון בר יוחאי, והרי שאף לשיטתו שצריך לקיים והגית בו יומם ולילה דברים ככתבן אם גם את הענינים הגשמיים הנצרכים לו יעשה בלתי לד' לבדו לשם שמים יזכה לשניהם, וכמו שציינתם בהערה.

שוב יישר כוחכם על הגליון הנפלא, וזכות רבינו וזיכוי הרבים תעמוד לכל המסייעים בדבר.

מ.א.פ. בני ברק

²² עיין בדברי רבינו בח"ב עמ' ע"ו שחזר על רעיון זה ומהעולה שם אפ"ל שגם בקיום המצוות צריך מחד להשכיל ולהבין טעמי המצוות ומאידך לקיימן מצד ציווי ד' כחק. וזהו "כך היא דרכה של תורה" שמדמה הנהגת עוה"ז לדרך קיום מצוות התורה, שכשם שיש להבין את המצוות אך גם לקיימן כחק כך גם יש לעשות את עניני עוה"ז, שמחד אפשר ליהנות מכל טוב אך מאידך שיהי' זה בכוונה הראויה.

"לזאת אהובי בני רחימי לכבדני בתורה ומעשים טובים, אשר היא חיינו ואורך בעולם הזה ובעולם הבא..."
(שם בהקדמה)

"...ולבני ד' יאריך ימיכם ושנותיכם בנעימים עם כל אשר לכם, להזכירני לטובה לבוע עתים לתורה בכל יום ויום..."
(קודש הילולים בהקדמה)

ד"ת לקראת זמן מתן תורתנו

ע"י שהאדם מקדש את הענינים הגשמיים הוא מתעלה יותר מהמלאכים

ומשה עלה אל האלקים וגו'

(שמות י"ט ג')

והנה בשעה שעלה משה למרום, היתה עלייתו "אל האלקים" קרוב אל השי"ת יותר מן המלאכים, כי רק האדם קרוץ מחומר יכול להגיע למדרגה גבוהה כזו על ידי שהוא משבר את התאוה ומעלה הכל לקדושה, והוא גבוה יותר מן המלאכים שאין להם מדה זו.

ובזה נתקנאו בו מלאכי השרת, כמו שאמרו חז"ל (שבת פ"ח ע"ב) "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו", שקטרגו ומצאו בו חסרון במה שהוא ילוד אשה קרוץ מחומר. וזהו שאמר להם הקב"ה "לא זהו שירדתם אצלו ואכלתם בתוך ביתו", הרי אתם ראיתם שיכול האדם השלם להתעלות למדרגה גבוהה דווקא מצד היותו ילוד אשה קרוץ מחומר הנזקק לגשמיות, ודווקא החסרון שאתם מוצאים בו הוא מעלתו אשר לכן זכה לעלות "אל האלקים" אפילו יותר מן המלאכים.

(ח"א עמ' ר"א, ח"ב עמ' כ"ב)

הנה המלאכים הם רוחניים המובדלים מן הגשמיות לגמרי ואין להם לא אכילה ולא שתי', מה שאין כן האדם הגשמי קרוץ מחומר. אך הצדיקים מעלים הכל לקדושה, ואדרבה האכילה והשתי' הם אמצעים להתעלות ולהתקרב לשכינה, עד שהם מתעלים וגבוהים יותר מן המלאכים.

והנה האכילה והשתי' של אברהם אבינו היו כולן עבודת ד', שהי' מכניס אורחים ומאכילם ומשקם ולבסוף באמצעות זאת מקרבים לאמונת היחוד. ולכן בתחילה כשבאו המלאכים אצלו נאמר "נצבים עליו" - בלשון נקי' כלפי המלאכים שהם למעלה מהאדם, אך אחרי שהבינו את עבודת האכילה והמדרגה הגבוהה שאפשר להשיג באמצעותה, נאמר "והוא עומד עליהם", כי על ידי האכילה והשתי' מתעלה האדם יותר מהם, עיי"ש.

קיום המצוות כחוק המלך בלא טעם, אבל גם מתוך הבנת טעמי המצוה

ההוא צדוקי דמזייה לרבא דקא מעיין בשמעטא ויתבה אצבעתא דידיה תותי פרעא וקא מיין בהו וקא מבצען אצבעתיה דמא, אמר ליה עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו וכו', אמר ליה אגן דסגין בשלימותא פתיב פן (משלי י"א ג') "תמת ישרים תנחם" הנך אינשי דסגין בעלילותא פתיב בהו (שם) ונסוף בוגדים ישדים" (פ"ח ע"א).

יכול הצדוקי להשיג בדעתו, ואמר לו רבא ש"תומת ישרים" היינו תמימותם של ישראל לקיים המצוה אף בלא ההבנה, היא שעמדה לנו ולאבותינו, כי אם קיום המצוות היה רק מפני ההבנה יכול היצר הרע להסיתנו שלא לקיים ח"ו מצוה פלונית שאין טעמה שייך כיום או מצוה אלמונית שאפשר לקיימה באופן אחר וכדו'.

(ח"א עמ' ס"ח)

נראה לי לפרש כי הנה במצוות יש טעמים וביאורים, אך עלינו לקיים את המצוות רק כי כך צוה השי"ת וכמו החוקים שאין לנו בהם טעם והבנה, ורק אח"כ אפשר ללמוד ולהבין טעמי המצוות.

וזה מה שרמז רבא, שאף שהי' מעיין להבין היטב טעמי המצוות, הניח ידו תחת רגליו, לרמז שאף אם אינו מבין מקיים המצוה מפני ציווי הקב"ה וכמו שהקדימו ישראל נעשה לנשמע. ואת זה לא היה

דברי התענוגים

ד"ת לקראת חג מתן תורתנו, מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים" אבי אם אביו של רבינו הגה"ק זצ"ל נערך ע"י הרב חיים יהושע זאב אורן הי"ו

התנאי למתן תורה היה קבלת הערבות של כל ישראל זה לזה

ויצענו כל העם יחדו ויאמרו פל אשר דבר ד' נעשה

(שמות י"ט ח')

'אנכי ה' אלהיך, ולעתיד לבוא כתיב (ישעיה נא יב) 'אנכי אנכי הוא מנחמכם'. וצריך להבין את השייכות של אמירה זו עם זו, ופליאה הוא.

איתא במדרש בסוף פרשת יתרו (שמו"ר כ"ט), כשידיבר הקב"ה על הר סיני השתיק כל העולם, כדי שידעו הבריות שאין חוץ ממנו, ואמר

"עיקר כיבוד אב ואם לעשות רצון אבינו שבשמים כי זה נחשב לאבות כאלו המה עושים, והעיקר לקבוע עתים בכל יום ויום לתורה..." (שם בהקדמה)

"...מי שזכה להיות לו בנים וחתנים צדיקים וכו' המעשים שלהם יהיו לו למשען בעולם הבא וכו' ואין לנו חסד גדול מזה..." (עפ"י קודש הילולים בהקדמה)

ומורי וחמי הרב זצלה"ה במתק דבריו ביאר המדרש הלזה כן, בהקדים להבין הפסוקים (שמות יט ה-י), 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי וגו' אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל. ויבוא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה'. ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה. וישב משה את דברי העם אל ה'."

ויש לדקדק, למה קרא משה תחילה לזקני ישראל, 'וישם לפניהם את כל הדברים' וגו'. ועוד, למה לא כתוב מה השיבו הזקנים על הדברים. ואין לומר שתשובתם נכללת בכלל 'ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה', כי אם כן הוי ליה למכתב, 'וישב משה את דברי "כל" העם אל ה', כדי לכלול גם את תשובת הזקנים.

ותירץ אדוני מו"ח ז"ל, להנה רש"י פירש, 'ושמרתם את בריתי', שאכרות עמכם על שמירת התורה. וביאר הרא"ם, הברית שאני עתיד לכרות עמכם על התורה וכו'. וכן כתב החכם רבי אברהם בן זורא, "הברית שאכרות עמכם, והיא הברית שכרת משה עם ישראל אחר מתן תורה בבנותו המזבח", עכ"ל הרא"ם. ומלבד הברית הזו, והברית שבערבות מואב, עוד נכרתה ברית בשעה שעברו ישראל את הירדן, כשעמדו על הר גריזים ועל הר עיבל, וקבלו שם באלה ובשבועה ערבות זה על זה על שמירת כל התורה. וכן כתב רש"י בפרשת נציבים, על הפסוק (דברים כט כח) 'הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו עד עולם'. 'הנגלות לנו ולבנינו', לבער הרע מקרבנו, ואם לא נעשה דין בהם, יענשו את הרבים. נקוד על 'לנו ולבנינו', לדרוש, שאף על הנגלות לא ענש את הרבים עד שעברו את הירדן, משקבלו עליהם את השבועה בהר גריזים ובהר עיבל ונעשו ערבים זה לזה, עכ"ל.

והנה 'זקני העם' המה תלמידי חכמים יראים ושלימים, המיוחדים שבעם, והמה לא רצו לקבל ערבות בשביל שאר העם, אבל העם קבלו מיד ערבות זה לזה. והדבר הזה מובן לכל בעל שכל, שהעני מסכים להיות ערב בשביל העשיר, אבל העשיר אינו רוצה להיות ערב בשביל העני, כי הוא מפחד שמא העני לא יוכל לשלם. כן הדבר הזה, שהזקנים לא רצו להיות ערבים בשביל שאר העם, אשר אינם יודעים לשמור ולקיים את התורה, פן ילכדו בעוונם. על כן, 'ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה', רק 'כל העם' אמרו 'נעשה', כלומר נעשה ונקיים את התורה יחדיו, שנהיו כאיש אחד לקיום התורה, ע"י קבלת הערבות זה לזה. לא כן הזקנים, ששמעו ממושה רבינו 'את כל הדברים האלה אשר צוהו ה', ולא ענו דבר, מהטעם הנ"ל. לכן כתיב 'וישב משה את דברי העם', שהעם קבלו ערבות זה על זה, אבל לא הזקנים.

והנה הקב"ה לא היה חפץ בזה, אלא רצונו היה שגם הזקנים יקבלו ערבות. כי הרי הקב"ה ברא אותנו ונתן לנו את תורתו הקדושה, כדי שנזכה לחלק לעוה"ב. ומשום זה ברא את היצר הרע, כדי להגדיל את שכרנו, כשלא נשמע לו. וגם אם ח"ו היצר הרע יכשיל אותנו בעבירות,

ברא לנו השי"ת תשובה כדי לתקן הקלקול. וזהו שאמר הקב"ה לישראל, בניי, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין (קידושין ל:), והיינו ע"י התשובה. משום כך היה חפץ הקב"ה שגם הזקנים יקבלו ערבות, כדי שילמדו את העם מה עליהם לעשות, כדי שלא יבואו לידי עבירה. ואם עשו מעשים אשר לא ייעשו, יוכיחו אותם לעשות תשובה, וילמדו את העם בינה. ולכן קרא משה רבינו תחילה ל'זקני העם', להשמיעם 'את כל הדברים האלה אשר צוהו ה'."

ואחר שהשיב משה להקב"ה 'את דברי העם', שרק העם קבלו ערבות זה לזה ולא הזקנים עליהם, נאמר, "ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך יאמינו לעולם וגו'. ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלותם'.

'וקדשתם היום ומחר', במה יתקדשו, ע"י 'וכבסו שמלותם'. מרמז שהזקנים יוכיחו את העם לכבס את ה'בגדים צואים', את לבושי הנשמה שהתלכלכו מחמת העבירות, והכיבוש יהיה ע"י שיעשו תשובה. כדכתיב בנבואת זכריה (ג א), 'ויראני את יהושע כהן גדול עומד לפני מלאך ה' והשטן עומד על ימינו לשטנו וגו'. ויהושע היה לבוש בגדים צואים ועומד לפני המלאך'. ואמרינו בגמרא במסכת סנהדרין דף צג ע"א, וכי דרכו של יהושע ללבוש בגדים צואים, אלא מלמד שהיו בניו נושאים נשים שאינן הגונות לכהונה ולא מיחה בהן. וכשעשה תשובה כתיב (שם פס' ד), 'הסירו הבגדים הצואים מעליו ויאמר אליו ראה העברתי מעליך עוונך והלבש אותך מחלצות'.

ואם יאמרו הזקנים, שאין רצונם לקבל ערבות להוכיח את העם, כי ממילא לא ישמעו אליהם. על זה הקדים הקב"ה ואמר למשה, 'וגם כך יאמינו לעולם', פירש רש"י, גם נביאים הבאים אחריו, עכ"ל. וכששמעו הזקנים שהעם יאמינו וישמעו להם, ועי"ז תהיה להם תקנה בתשובה, אזי גם הם קבלו את הערבות.

לכן בשעת מעמד הר סיני נאמר 'אנכי ה' אלקיך', לשון יחיד. כיון שקבלו ערבות זה לזה, ואמרו 'נעשה' בצוותא, שנהיו כולם כאיש אחד.

ולפי זה מתורץ המדרש שפתחנו בו, כשדיבר הקב"ה על הר סיני וכו', ואמר 'אנכי ה' אלקיך', ולעתיד לבוא כתיב 'אנכי אנכי הוא מנחמכם'. שהיה קשה למדרש, למה כתיב 'אלקיך' בלשון יחיד. וצריך לומר, כיון שכולם קבלו ערבות. וגם אם ייכשלו בעבירה ח"ו, יוכיחו אותם הזקנים, והעם ישמעו אליהם ויעשו תשובה, להיות כולם בלב אחד. והנה על ידי התשובה תבוא הגאולה, כדכתיב (מלאכי ג ז) 'שובו אלי ואשובה אליכם אמר ה' צבאות'. זהו שסיים המדרש, ולעתיד לבוא כתיב 'אנכי אנכי הוא מנחמכם'. פירוש, ע"י הערבות המרומזת בפסוק 'אנכי ה' אלקיך' יעשו כל ישראל תשובה, ובזכות זה ייגאלו, במהרה בימינו. וקל להבין, ודברי פי חכם חן, ושפתיו יהיו דובבות בקבר.

(מרפא לנפש דף לו:)

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.